

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor.

Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Qatar 2015–2016

I. SAMMANFATTNING

Qatar är en monarki som styrs av en emir, Sheikh Tamim bin Hamad Al Thani, som statsöverhuvud och överbefälhavare. Konstitutionen ger emiren den verkställande makten, en betydande kontroll över lagstiftningen samt ett visst inflytande över den dömande makten, vilket gör att landet i praktiken kan betraktas som en absolut monarki. Enligt konstitutionen kan endast en manlig medlem av familjen Al Thani utses till emir.

Qatar är i många avseenden en väl utvecklad välfärdsstat med fri utbildning, vård och omsorg för landets medborgare. Tack vare olje- och gasutvinningen är Qatar ett av världens rikaste länder. Landets snabba ekonomiska utveckling har bland annat för med sig en kraftig befolkningsökning sedan 2000-talet, främst tack vare utländsk arbetskraftsinvandring. Qatariska medborgare utgör cirka 10-15 procent av landets uppskattningsvis 2,3 miljoner invånare.

Brister kvarstår alltså i respekten för de mänskliga rättigheterna inom en rad områden. Framförallt är det avsaknaden av ett demokratiskt system, brister beträffande rättigheterna för utländsk arbetskraft, diskriminering av kvinnor samt frånvaron av ett fungerande civilt samhälle som gör att situationen för mänskliga rättigheter i landet fortsatt är bekymmersam.

Situationen för lågavlönad utländsk arbetskraft, såväl män som kvinnor, har rönt stor internationell uppmärksamhet. Det gäller särskilt i samband med att Qatar förbereder sig för att arrangera fotbolls VM år 2022 (FIFA 2022).

Som ett led i att förbättra villkoren för utländska arbetstagare godkände emiren i oktober 2015 en ny arbetsmarknadslagstiftning. Den nya lagen som trädde i kraft i december 2016 innebär att det kritiserade systemet med sponsorer, *kafala*, nu ersätts med kontraktbaserade anställningar i syfte att stärka rättigheterna för utländska arbetstagare i Qatar.

II. RÄTTSTATENS PRINCIPER

En princip för god samhällsstyrning

Enligt konstitutionen ska Qatars rättsväsende vara oberoende i förhållanden till den lagstiftande och verkställande makten, men i realiteten besitter emiren en avgörande kontroll över landets rättsväsende. Samtliga domare utnämns av emiren efter att de först blivit nominerade av ett råd, *Supreme Council of Judiciary*. Domarna innehar därefter sitt ämbete fram till sin 70-årsdag. Emiren har mandat att på egen hand avsätta domare om han anser att det gynnar landets intressen.

Det sker en utbredd rekrytering av utländska domare och cirka hälften av domarna i Qatar är utländska medborgare. De utländska domarnas kontrakt förnyas på årsbasis. De korta kontrakten har kritiserats för att öka domarnas sårbarhet för påtryckningar. Antal kvinnor i rättsväsendet är få och år 2015 utgjorde den kvinnliga representationen i landets domarkår drygt en procent.

De separata domstolar som tidigare enbart tillämpade islamisk lag, *sharia*, avskaffades 2003 och det finns idag ett enhetligt domstolsystem där både sekulär lagstiftning och *sharia* tillämpas. *Sharia* är dock enligt konstitutionen den primära rättskällan till landets lagstiftning. *Sharia* tillämpas framförallt inom familje- och arvsrätten där muslimer är parter. Olika tolkningar av *sharia* förekommer för sunni- respektive shiamuslimer. För icke-muslimer regleras motsvarande områden, med undantag för vårdnaden av barn, inom den sekulära civilrätten.

En författningsdomstol instiftades 2008 men har ännu inte etablerats i praktiken. De tilltänkta uppgifterna för domstolen är att lösa konstitutionella frågor och fastställa domar som överklagats från lägre instanser. Emiren har skärpt lagstiftningen gällande korruption inom statsapparaten de senaste åren. I november 2015 höjdes straffsatsen för korruption och ytterligare en lag stiftades under 2016 som ger utökade befogenheter till landets riksrevision att utreda offentliga upphandlingar.

Landets medborgare kan vända sig till emiren för att överklaga myndighetsbeslut. Brottsmisstänkta utländska medborgare måste som regel deponera sina pass hos polisen, och tillåts inte lämna landet förrän rättegång hållits.

Qatar har inte ratificerat Romstadgan och besök från personer efterlysta av den Internationella brottsmålsdomstolen förekommer, till exempel av Sudans president Omar al-Bashir sommaren 2016.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Qatar är en monarki som styrs med en emir, Sheikh Tamim bin Hamad Al Thani, som statsöverhuvud och överbefälhavare. Konstitutionen ger emiren den verkställande makten, en betydande kontroll över lagstiftningen samt ett visst inflytande över den dömande makten. Enligt konstitutionen kan endast en manlig medlem av familjen Al Thani utses till emir.

Den nuvarande konstitutionen antogs i en folkomröstning år 2003, då även kvinnor fick rösta, och trädde i kraft i juni 2005. Konstitutionen föreskriver en maktindelning mellan den verkställande, lagstiftande och dömande makten samt fastställer fri- och rättigheter för landets medborgare.

Alla beslut av vikt kräver emirens godkännande. Mer rutinmässiga beslut fattas av regeringen, vars medlemmar utses av emiren. I stort sett samtliga medlemmar av regeringen och andra beslutsfattare på nyckelposter i samhället är släkt eller har andra nära band till emiren och hans familj, Al Thani, som dominerat Qatar i drygt 150 år och formellt sedan självständigheten 1971 styrt landet. Övriga inflytelserika klaner i Qatar är i regel lojala mot emiren, vars ställning än så länge tycks ohotad.

Landets rådgivande församling, *Majlis al-Shura*, består av 45 medlemmar som utses av emiren. Enligt konstitutionen ska den ersättas av en ny nationell församling med samma antal medlemmar, men där endast 15 ska utses av emiren och resterande 30 ska tillsättas i allmänna val vart fjärde år. Planen var att de första valen skulle hållas omedelbart efter att konstitutionen trätt i kraft 2005, men valet har hela tiden skjutits upp. I juni 2016 förlängde emiren den nuvarande rådgivande församlingens mandat i ytterligare tre år. Det gör att ett val till den nationella församlingen tidigast kan hållas 2019.

Allmänna lokala val till den centrala kommunala församlingen har hållits vid fem tillfällen: 1999, 2004, 2007, 2011 och 2015. Vid samtliga dessa val har kvinnor haft rösträtt. Valdeltagandet har dock varit lågt. Församlingen fungerar som en rådgivare åt regeringen i lokala frågor om offentlig service.

Den kvinnliga representationen inom den offentliga förvaltningen är ytterst begränsad. Den första kvinnliga ministern utsågs 2003 och i den nuvarande regeringen finns endast en kvinnlig minister. Det finns ingen opposition av betydelse i Qatar och politiska och ekonomiska frågor hanteras huvudsakligen inom de traditionella stamstrukturerna. Politiska partier är inte tillåtna.

Det civila samhällets utrymme

Även om den qatariska lagstiftningen tillåter bildandet av organisationer finns det en rad rättsliga och praktiska hinder som kraftigt begränsar civilsamhällets utrymme. Mindre informella organisationer, såsom lokala föreningar, kan verka utan registrering men alla övriga organisationer måste godkännas av Social- och arbetsmarknadsdepartementet. Departementet avslår i regel en ansökan om de gör bedömningen att organisationen är politisk eller utgör ett hot mot landets intressen. Därtill tillkommer en rad administrativa åtgärder som försvårar möjligheterna till finansiering av organisationerna.

Inga civilsamhällesorganisationer som arbetar med mänskliga rättigheter finns registrerade i landet.

De fåtal organisationer som är verksamma i landet har ofta starka kopplingar till emirens familj. Organisationen *Qatar Foundation for Protection and Social Rehabilitation* (QFPSR) bistår socialt utsatta grupper, men kritiserar sällan regimen och försöker inte heller påverka dess politik.

En nationell kommitté för mänskliga rättigheter, *National Human Rights Committee* (NHRC), skapades i sin nuvarande form 2010 med syfte att bevaka och öka kunskapen om mänskliga rättigheter i landet. NHRC, som är statligt finansierad, rapporterar direkt till regeringen om frågor gällande mänskliga rättigheter och eventuella missförhållanden. NHRC tycks även ha tagit på sig en allt mer fristående roll i frågor som rör enskilda missförhållanden. Organisationen har bland annat bistått utländsk arbetskraft med juridisk hjälp i domstolsärenden. Trots den relativt korta period som NHRC har varit aktivt har organisationen snabbt blivit en av de viktigaste aktörerna när det gäller att främja och stärka mänskliga rättigheter i landet.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

Inga trovärdiga uppgifter är kända vad gäller förekomsten om politiskt motiverade mord eller summariska avrättningar i Qatar.

Kroppsbestrafning, och då framförallt spöstraff, förekommer i enlighet med regimens tolkning av sharia. Stympningar är förbjudna. Det förekommer fall där kvinnor som blivit gravida utanför äktenskap har fängslats tillsammans med sina spädbarn.

Fängelsernas standard varierar men anses överlag uppfylla internationell minimistandard även om rapporter om enskilda fall av missförhållanden förekommer. Standarden mellan fängelser för kvinnor respektive män anses vara jämförbara. Enstaka övergrepp från myndighetspersoner har rapporterats från fängelserna.

Utländska beskickningar och oberoende människorättsobservatörer tillåts besöka fängelserna i landet.

Det förekommer uppgifter om att människohandel med kvinnor existerar i Qatar, men det är inte klarlagt hur omfattande en sådan handel är. Det förekommer även uppgifter om att hushållsarbetande kvinnor är särskilt utsatta för sexuella trakasserier och sexuellt våld. Rädslan att anmäla missförhållanden och riskera deportation gör att vissa istället väljer att rymma från sin arbetsgivare. Det förekommer fall då dessa kvinnor tvingats till prostitution.

Dödsstraff

Dödstraff finns på straffskalan och kan utdömas som påföljd till allvarliga brott såsom mord eller brott mot den nationella säkerheten. Senast juli 2016 dömdes två personer till döden för mord. Barn under 18 år vid tiden för brottet kan inte dömas till döden. Qatar har haft ett moratorium i fråga om dödsstraff sedan 2003, då tre personer avrättades.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

Det förekommer inga kända uppgifter om ofrivilliga försvinnanden.

Även om konstitutionen förbjuder godtyckliga arresteringar och frihetsberövanden förekommer uppgifter om att utländska medborgare har

blivit frihetsberövade utan att de blivit upplysta om skälen till varför de hålls i förvar. Det rapporteras att frihetsberövade tvingats skriva under papper på arabiska utan att förstå innebörden, att de nekats telefonsamtal och i vissa fall möjlighet till juridiskt ombud. Utländska beskickningar får i regel information om att deras medborgare har frihetsberövats, men ofta drar det ut på tiden, i strid med Wienkonventionen.

Vid misstanke om terroristbrott är det möjligt enligt lag nr 3 2004 om bekämpning av terrorism att häkta en person i sex månader utan att väcka åtal. Om personen anses vara en fara för landets säkerhet kan denna period förlängas på obestämd tid. De statliga säkerhetsstyrkorna har rätt att frihetsberöva en person i upp till 30 dagar utan åtal.

Utländska arbetstagare behöver söka utresetillstånd hos sina arbetsgivare innan de tillåts lämna landet. Utländsk arbetskraft som avvikit från sin arbetsgivare riskerar att frihetsberövas och sedan deporteras till sina hemländer. En ny arbetsmarknadslagstiftning trädde i kraft i mitten av december 2016. Lagen ökar utländska arbetstagares möjligheter att lämna landet. Utresan kan fortfarande stoppas men då endast om det finns ett domstolsbeslut eller om personen har stora skulder i landet.

Friheten att resa inom landet eller utomlands, emigrera och återvända är lagstadgad för qatariska medborgare. Qatariska män kan, via domstolsbeslut, förhindra vuxna kvinnliga familjemedlemmar från att lämna landet. Under de senaste åren har det dock inte förekommit några kända uppgifter om att myndigheterna skulle ha hindrat kvinnor över 18 år att resa utomlands. För att barn ska få lämna landet krävs den manlige vårdnadshavarens medgivande.

Rättssäkerhet

I konstitutionen föreskrivs rätten till en rättvis rättegång för hela landets befolkning, oavsett medborgarskap, kön eller religion. Det förekommer emellertid rapporter om diskriminering i domstolarna av framförallt socioekonomiska skäl såsom yrkesstatus och inkomstnivå men även på grund av kön och etnicitet. Det finns också flera hinder som gör det svårt för utländska medborgare att föra en juridisk process mot arbetsgivare.

Det finns inga permanenta eller andra extraordinära domstolar. Domar kan normalt överklagas. Det finns inte heller några fristående ombudsmannainstitutioner dit enskilda kan söka stöd i klagan mot enskilda, företag eller myndigheter.

I konstitutionen slås det fast att domstolsförhandlingar ska vara offentliga och att allmänheten därmed ska ha möjlighet att närvara vid rättegångar. I särskilda fall får domstolen hålla förhandlingen bakom stängda dörrar. Journalister måste få tillstånd från domare för att närvara.

Juridiska ombud för parternas talan under rättegången och för icke-arabisktalande tillhandahålls tolkning. Det förekommer rapporter om att juridiska ombud har bytts ut mot den anklagades vilja samt rapporter om svårigheter för enskilda ombud att få tillgång till utredningsmaterial.

Straffrihet

Det förekommer inga kända uppgifter om systematisk straffrihet i Qatar.

Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

Qatar kom år 2016 på plats 117 av 180 länder i Reportrar utan gränser globala årliga index avseende pressfrihet, att jämföras med plats 115 år 2015.

Enligt konstitutionen råder press- och yttrandefrihet i landet och officiell censur är avskaffad. Lagstiftningen till trots kontrolleras medierna i landet alltså av regimen. Staten censurerar känsligt material genom att beslagta material i tullen och genom åtgärder av kulturdepartementet.

Staten har lagstöd att konfiskera material från journalister som anses hota landets intressen. Lagstiftningen reglerar etableringen av nya tidningar och andra mediekanaler i landet. De etablerade dagstidningarna som finns i landet, både arabisk- och engelskspråkiga, anses utöva självcensur gällande rapportering som berör kritik mot islam, emiren och hans familj eller landets inrikes- och utrikespolitik. Dagstidningarna är inte statsägda, men flera av ägarna är medlemmar av den styrande familjen eller har på annat sätt starka band till regimen.

Den delvis statsägda nyhetskanalen Al-Jazeera har stor journalistisk frihet med reportage om situationen utanför landets gränser. Kanalen har dock fått kritik från flera håll för att inte uppmärksamma missförhållandena i Qatar. Före detta medarbetare på nyhetskanalen har även vittnat om att det har förekommit en viss statlig påverkan på innehållet i nyhetssändningarna. En aktör i Qatars medielandskap som i större utsträckning än andra kanaler rapporterar om socialt känsliga frågor är nätbaserade Doha News. Kanalen har flera gånger censurerats av regimen, bland annat efter en artikel som beskrev vardagen för homosexuella i Qatar.

Diskussioner i det offentliga rummet gällande känsliga ämnen, såsom politik och religion, är sällsynta. Istället förs dessa samtal i slutna grupper eller på sociala medier. Det är olagligt att uttala sig kritiskt mot emiren. I dagsläget förekommer inga kända uppgifter om att någon person skulle vara frihetsberövad på grund av kritiska uttalanden mot regimen. I mars 2016 benådades poeten Mohammed al-Ajami av emiren, efter att ha suttit fängslad sedan 2011 då han filmats reciterande en regimkritisk dikt.

Staten äger den enda internetleverantören i landet. Internet är till viss del reglerat och viss blockering av hemsidor förekommer. Censur påverkar webbplatser med vad som anses ha politiskt, pornografiskt eller religiöst provokativt innehåll. Censur tillämpas också på biofilmer, som antingen redigeras eller hindras från att visas i landet. I september 2014 instiftades en ny internetlagstiftning. Lagen gör det straffbart, med böter eller fängelse upp till tre år, att via internet uttrycka sig hotfullt mot staten, att kränka sociala normer och principer eller att sprida vad som anses vara missvisande information. Kritiker har uppmärksammat att lagens generella utformning gör att den kan missbrukas av myndigheterna.

I november 2014 ändrades regelverket i syfte att öka öppenheten och transparensen hos statliga myndigheter. Hittills har dock endast ett begränsat antal officiella handlingar offentliggjorts.

Mötes- och föreningsfrihet

Förenings- och församlingsfriheten regleras i konstitutionen. Endast en nationell fackförening godkänns och medlemskap i denna är förbjuden för en rad yrkesgrupper såsom statliga tjänstemän, chaufförer, hembiträden och sjuksköterskor.

Strejkrätten är kraftigt begränsad i landet. Att strejka är inte tillåtet inom strategiskt viktiga branscher som olje- och gasindustrin och inom sjukvården. Inom andra yrkesgrupper är strejk tillåtet, men bara i de fall villkoren har godkänts av behöriga myndigheter i förväg. Demonstrationer tillåts i viss utsträckning men tillstånd måste sökas hos inrikesdepartementet på förhand.

Religions- och övertygelsefrihet

Islam är statsreligion. Majoriteten av den inhemska befolkningen är sunnimuslimer, huvudsakligen tillhörande wahhabismen, som utövas mindre

strikt i Qatar än i ursprungslandet Saudiarabien. Andelen shiamuslimer uppskattas till 5-15 procent.

Utöver islam erkänns endast kristendom och judendom som officiella religioner. Oregistrerade samfund betraktas som olagliga. År 2008 invigdes den första officiella kristna kyrkan i Qatar. Det förekommer uppgifter om att kristna församlingar har uppmanats att inte annonsera gudstjänster på förhand eller använda synliga religiösa symboler utomhus.

Missionerande aktiviteter får inte bedrivas. Straffrätten föreskriver fängelse i upp till 10 år för personer som missionerar för andra religioner än islam. Att konvertera från islam är formellt belagt med dödsstraff men det förekommer inga kända uppgifter om att någon har dömts till döden för detta brott sedan självständigheten 1971.

V. EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

Rätten till arbete, rättvisa arbetsvillkor och relaterade frågor

Qatar har ratificerat fem av Internationella arbetstagarorganisationens (ILO) åtta centrala konventioner. Diskriminering vid anställning och yrkesutövning (nr 111, ratificerades 1976), Förbud mot tvångs- och straffarbete (nr 29, ratificerades 1998), Konventionen mot de värsta formerna av barnarbete (nr 182, ratificerades 2000), Minimiålder för arbete (nr 138, ratificerades 2006) och Avskaffandet av tvångsarbete (nr 105, ratificerades 2007). Dessutom ratificerade Qatar år 1976 Konventionen om arbetsinspektion (nr 81).

Det finns ingen lagstadgad minimilön i Qatar. År 2011 stiftades en lag som förbjöd all form av tvångsarbete i landet.

Fram till och med december 2016 har ett system med en sponsor, *kafala*, varit grunden i den arbetsmarknadslagstiftning som styr förhållandet mellan utländska arbetstagare och arbetsgivare i Qatar. Regelverket har inneburit att utländsk arbetskraft behövt en sponsor, oftast en arbetsgivare, för att kunna arbeta i landet. Vidare har arbetstagaren inte haft rätt att byta arbete utan ett godkännande från sin tidigare arbetsgivare. Arbetstagaren har inte heller haft rätt att lämna landet utan medgivande från sin sponsor, vilket strider mot FN:s deklaration för mänskliga rättigheter gällande individens rätt till rörelsefrihet. Utländska arbetstagare riskerar att deporteras om de anmäler arbetsgivaren för trakasserier eller orättvis behandling, vilket gör att många väljer att tåla om missförhållanden på arbetsplatsen.

Cirka 85-90 procent av Qatars befolkning är inte medborgare i landet utan utgörs av utländsk arbetskraft, huvudsakligen med tidsbegränsade uppehållstillstånd sponsrade av sina arbetsgivare. De har framförallt kommit till Qatar på grund av högre lönenivåer än hemländerna. Qatar har påbörjat flera bilaterala samarbeten med flera av ursprungsländerna (främst Indien, Nepal och Filippinerna) i syfte att genom gemensamma ansträngningar försvåra utnyttjandet av arbetstagaren i samband med rekryteringen i hemlandet.

I mars 2016 kritiserade ILO Qatar för behandlingen av utländsk arbetskraft i landet och för att bryta mot ILO:s konvention nr 29 och 81. ILO gav Qatar tolv månader på sig att förbättra situationen, i annat fall skulle en formell utredning initieras vilken i slutändan skulle kunna leda till internationella sanktioner. Under samma period publicerade Amnesty International en rapport som beskrev situationen för de utländska arbetstagare som arbetade med konstruktionen av de fotbollsarenor som byggs inför FIFA 2022. Rapporten kritiserade både den qatariska staten och de privata arbetsgivarna för att inte betala ut löner samt för odrägliga och farliga arbets- och levandeförhållanden.

Som ett led i att förbättra villkoren för utländsk arbetskraft i Qatar godkände emiren i oktober 2015 en ny arbetsmarknadslagstiftning. Lagen trädde i kraft i mitten av december 2016. Den nya lagen innebär att det kritiserade systemet med sponsorer nu ersätts med kontraktbaserade anställningar. Ökad makt ges till myndigheterna, framförallt inrikesdepartementet på arbetsgivarnas bekostnad. Vidare ger den nya lagen även ökade möjligheter för utländska arbetstagare att lämna landet och byta arbete.

Utöver vikten av att lagen till fullo implementeras och behovet av ett mer detaljerat regelverk ligger ett stort ansvar på de privata aktörer som verkar i landet, inte sällan internationella byggföretag som är involverade i arenabyggen inför FIFA 2022. Situationen kompliceras ytterligare av att många personer på politiskt inflytelserika poster i landet också har starka intressen i många av de stora bygg- och infrastrukturprojekt som pågår runt om i landet.

Ny lagstiftning i syfte att reglera arbetsmarknaden för hushållsarbetare förbereds i syfte att skydda denna grupp som står utan skyddsnet och därför är speciellt sårbar.

Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Medellivslängden i Qatar är 77 år för män och 80 år för kvinnor. Både mödra- och barnadödligheten är förhållandevis låg – 13 mödrar per 100 000 levande födda barn respektive 6,2 barn per 1 000 levande födda barn. Sjukhusen håller överlag god standard. Vården är avgiftsfri för alla personer som har tillstånd att vistas i landet och registrerat sig hos myndigheterna. Det gör att även socioekonomiskt utsatta grupper som lågavlönade gästarbetare har tillgång till allmän hälsovård. För mer kostnadskrävande ingrepp av icke-akut natur kan ekonomiska faktorer såsom inkomst och sjukförsäkring påverka möjligheterna till vård.

Abort tillåts endast av medicinska skäl och kräver båda makarnas samtycke samt godkännande av tre medicinska experter. Preventivmedel finns tillgänglig över hela landet. Det förekommer inga uppgifter om någon inskränkning i olika gruppers rätt till reproduktiv hälsa.

Luftföroreningarna är ett problem som i viss utsträckning påverkar hälsan för boende i Qatar. I WHO:s mätningar gällande utsläpp av PM 2,5, en partikel som kan påverka andningen på grund av sin finkornighet vilket gör den särskilt hälsovådlig, har Qatars huvudstad Doha det 40:e högsta medelvärde av cirka 3 000 städer.

Rätten till utbildning

En nioårig skolgång är avgiftsfri och obligatorisk för qatariska medborgare. Skolgången är även obligatorisk för barn till utländska medborgare, men de hänvisas oftast till lokala privatskolor.

Stora satsningar har gjorts, bland annat genom omfattande statliga stipendieprogram för att skapa goda förutsättningar för qatariska medborgare att fortsätta sina studier på universitet. Flera världsledande universitet har öppnat institutioner i Qatars huvudstad Doha. En majoritet av qatariska studenter på universitet är kvinnor.

Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

Qatar är idag en i många avseenden väl utvecklad välfärdstad med fri utbildning, vård och omsorg för landets medborgare. Tack vare olje- och gasutvinningen är Qatar idag en av världens rikaste nationer. Den köpkraftjusterade BNP per capita uppgick 2015 till ca 142 000 USD, vilket var högst i världen.

Landets snabba ekonomiska utveckling har bland annat lett till en kraftig befolkningsökning sedan 2000-talet, främst på grund av en betydande arbetskraftinvandring. Det råder stora skillnader i levnadstandard mellan qatarier och de flesta utländska medborgare i landet.

År 2015 placerade sig Qatar på plats 32 av totalt 188 länder i UNDP:s index över mänsklig utveckling (HDI) som används för att jämföra välståndet i olika länder

De välutbildade arbetstagarna i landet har genom höga och skattefria löner en mycket god levnadsstandard, vilket står i skarp kontrast till situationen för lågavlönade gästarbetare. Flera av de bostadsområden som gästarbetarna bor i har kritiserats för dålig sanitet och för att vara överbefolkade. Den qatariska staten har ändrat regelverket i försök att höja standarden på boendena i dessa områden. Myndigheterna har även startat flera projekt för att utreda vilka förändringar som krävs för att levnadssituationen för gästarbetare ska förbättras. Fler kontroller av bostäder har genomförts och svartlistningen av de företag som bryter mot regelverket har ökat de senaste åren.

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av mänskliga rättigheter

Diskriminering enligt lag förekommer och sharia tillämpas. En kvinnans storlek på arvet beror på relationen till den avlidne. Döttrar ärver hälften av söner. Muslimska kvinnor ärver sina makar, medan icke muslimska kvinnor kan ärva högst en tredjedel. Vid skilsmässa brukar vårdnaden av små barn tillfalla kvinnan men om barna är äldre tildöms männen vårdnadsrätten.

Manliga qatariska medborgare som gifter sig med icke qatariska kvinnor kan ansöka om medborgarskap för sina fruar, men qatariska kvinnor kan inte ansöka om medborgarskap för sina utländska män. Medborgarskap i Qatar följer med fadern, inte modern.

Även om de senaste årens modernisering av Qatar lett till att kvinnor idag finns representerade inom de flesta yrkeskategorier diskrimineras kvinnor alltjämt inom en rad områden. Kvinnor är kraftigt underrepresenterade på positioner med makt och inflytande både inom näringslivet och inom den offentliga förvaltningen samtidigt som sedvänjor begränsar kvinnors handlingsfrihet och samhällsinflytande. Det är dock inga större skillnader i lönenivåer mellan män och kvinnor inom olika yrkeskategorier.

Det finns ingen oberoende kvinnorrättsorganisation i landet. Tidigare har qatariska myndigheter tillhandahållit ett härbärke för utsatta kvinnor, men det stängdes ner. Flera överenskommelser har skrivits mellan organisationen QFSPR och olika institutioner för att kunna öka stödet för våldsutsatta kvinnor i samhället, samt att utveckla kvinnors och flickors roll i samhället generellt.

Våldtäkt inom äktenskapet är inte straffbart i Qatar. Våld mot kvinnor i hemmet förekommer och är inte olagligt.

Demografin inom landet visar på en skev könsfördelning. Fördelningen är närmare tre män för varje kvinna. Anledningen till den kraftiga överrepresentationen av män beror framförallt på all utländsk arbetskraft inom byggsektorn.

Barnets rättigheter

Det förekommer inga kända uppgifter om att det skulle finnas en socialt utbredd acceptans för övergrepp mot barn men det finns ingen lagstiftning som förbjuder barnaga i hemmet. Barnaga i skolan är däremot förbjuden enligt lag. I en rapport från 2013 från den institution i Qatar som bland annat har till uppdrag att granska familjelagstiftningen uppskattas att minst en femtedel av alla barn i Qatar utsatts för fysiska övergrepp.

Minimiåldern för att få arbeta i Qatar är 16 år. Innan 18 års ålder krävs vårdnadshavarens medgivande för att barn ska få arbeta. Barn mellan 16-18 år får inte arbeta mer än sex timmar per dag eller 36 timmar per vecka.

Minimiåldern för straffbarhet i Qatar är sju år, vilket strider mot barnkonventionen. Enligt lag är minimiåldern för giftermål 16 år för flickor och 18 år för pojkar. Sexuella relationer med barn under 16 år kan leda till livstids fängelse. Om personen är en släkting, lärare eller vårdnadshavare är straffet för en sexuell relation med en person under 16 år belagt med döden. Det finns emellertid inga kända uppgifter om att dödsstraff skulle utdömts i ett sådant fall.

Organisationen QFSPR har skapat olika program för att motverka sexuellt utnyttjande av barn. Organisationen motverkar skuld- och straffbeläggning av barn, och har öppnat en jourtelefon där barn kan ringa in och få stöd.

Qatar har ratificerat FN:s konvention om barns rättigheter i konflikter. Det finns inga kända uppgifter om att flickor och pojkar under 18 år förekommer inom Qatars väpnade styrkor.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Generellt sett har qatariska medborgare en privilegierad ställning, framförallt ekonomiskt och socialt. Statslösa individer, de så kallade *bidoons*, diskrimineras alltjämt i Qatar. Denna grupp av främst nomader/beduiner har en oklar rättslig status.

Enligt qatarisk lag har personer rätt att söka medborgarskap efter att ha varit boende i landet i minst 25 år men sådana ansökningar brukar ytterst sällan beviljas av myndigheterna.

Det finns uppgifter om att diskriminering förekommer mot personer som tillhör vissa stammar. Ett exempel är al-Murrah stammen ur vilken ett antal personer var inblandade i ett försök till statskupp 1996. Medlemmarna i hela stammen utsattes för en kollektiv bestraffning och fråntogs sitt medborgarskap. Så sent som 2005 ska omkring 5 000 medlemmar av stammen ha uppmanats att lämna landet.

Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Homosexualitet är förbjudet enligt lag och bestraffas i förekommande fall enligt *sharia*. Påföljden för en sexuell relation mellan två män är upp till sju års fängelse. Den nuvarande lagstiftningen berör inte sexuellt umgänge mellan kvinnor och det finns inga kända uppgifter om att sådana relationer har behandlats i domstol.

En utbredd intolerans råder kring alla frågor som rör hbtq. Frågorna är närmast tabubelagda och diskuteras inte offentligt i samhället.

Flyktingars och migranternas rättigheter

Qatar har inte anslutit sig till 1951 års flyktingkonvention. Inget särskilt regelverk finns för flyktingar eller asylsökande, inte heller något ordnat mottagningssystem eller en fungerande asylprocedur.

Enligt officiella uppgifter befinner sig cirka 50 000-60 000 syrier i landet och vissa lättnader har gjorts i visumprocessen för att underlätta inresa i landet. Qatariska myndigheter försöker undvika att benämna syrierna för flyktingar och

de beskrivs istället som gäster i landet. Qatariska myndigheter har tillhandahållit ett visst stöd såsom boende och utbildning till denna grupp. Det har förekommit uppgifter om att vissa syriska medborgare haft svårigheter att förlänga sitt uppehållstillstånd och därmed tvingats att lämna landet.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Det förekommer inga kända uppgifter om att personer med funktionsnedsättning systematiskt skulle diskrimineras av de qatariska myndigheterna. Det råder dock ett socialt stigma kring personer med funktionsnedsättning ofta göms undan och inte får möjlighet att integreras i samhället.

Qatariska myndigheter verkar för att förbättra situationen för personer med funktionsnedsättning genom att erbjuda kostnadsfri specialundervisning och rehabilitering. Flera skolor för barn med särskilda behov har etablerats under de senaste åren, till exempel en skola för autistiska barn. Privata skolor tillhandahåller i större utsträckning än statliga skolor särskilt stöd till elever med detta behov.

Inför förberedelserna för FIFA 2022 pågår ett arbete i syfte att öka tillgängligheten till landets arenor för personer med funktionsnedsättning.

Ratifikationsläget avseende centrala konventioner om mänskliga rättigheter

Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, *International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination (ICERD)* ratificerades år 1976.

Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor, *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW)* ratificerades år 2009. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt har inte ratificerats.

Konventionen mot tortyr, *Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT)* ratificerades år 2000. Det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr har inte ratificerats.

Konventionen om barnets rättigheter, *Convention on the Rights of the Child (CRC)* ratificerades år 1995. Det tillhörande protokollet om barns indragning i väpnade konflikter ratificerades år 2002. Det tillhörande protokollet om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi ratificerades år 2001.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, *Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)* ratificerades år 2008.

Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, *International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR)*, det fakultativa protokollet om enskild klagorätt och det fakultativa protokollet om avskaffandet av dödsstraffet har inte ratificerats.

Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR)* och det fakultativa protokollet om enskild klagorätt har inte ratificerats.

Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen, *Rome Statute of the International Criminal Court (ICC)* har inte ratificerats.

Regionala instrument

Arabiska stadgan för de mänskliga rättigheterna, *Arab Charter for Human Rights*, ratificerades år 2009.

Exempel på svenskt och internationellt arbete rörande mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer

Sverige arbetar brett, bland annat i MR-rådet och FN:s tredje utskott liksom inom ramen för utvecklingssamarbetet, med att stärka respekten för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. I Qatar bidrar Sverige även genom det lokala EU-arbetet med att stärka respekten för mänskliga rättigheter i landet. Ett fokus för ambassaden är frågan om lågavlönade utländska arbetstagares rättigheter, och då särskilt Qatars efterlevnad av ILO:s konvention om Förbud mot tvångs- och straffarbete (nr 29), och Konventionen om arbetsinspektion (nr 81).